

SVENSK LÄRARETIDNING

ORGAN FÖR SVERIGES ALLMÄNNA FOLKSKOLLÄRAREFÖRENING.

N:o 27.

STOCKHOLM, 6 JULI 1882.

1:a årg.

Prenumerationspris: Helt år 3 kr. Tre fjerdedels år 2 » 50 öre. Halft år 1 » 75 » Ett fjerdedels år 1 » I landsorten tillkommer postarvode.	Utgifningstid: hvarje torsdag. Annonspris: 25 öre pr petittad. Lösnummerpris: 10 öre.	Redaktör och ansvarig utgivare: EMIL HAMMARLUND. STOCKHOLM. Tryckt hos N. Joh. Björkman.	Byrå: Östra Trädgårdsgatan 20. Redaktören träffas kl. 12—1 e. m. Postadress: Stockholm.	Prenumerationsställen: I landsorten: närmaste postanstalt. I Stockholm: de större tidningskon- toren samt hrr Palm & Stadlings bokhandel, Malmskiöldsgatan 19.
---	---	--	---	---

INNEHÅLL: Tysta öfningar i skolan. (Pristäffingskrift n:o 4.) — För dagen: Skollärares biförtjänster. — Notiser. — Sveriges allmänna folkskollärares förening: Från Tveta. — Södra Tjustrs. — Kongsbacka. — Östra Roslagens. — Strängnäs krets-föreningar. — Tidningsöfversigt. — Folkskollärares lönefråga. (Forts.) — Utlandet. — P. S. — Frågor och svar. — Breflåda. — Lediga tjänster m. m. — Annonser.

Svensk Läraretidning kostar från 1 juli till årets slut 1 krona 75 öre.

TYSTA ÖFNINGAR I SKOLAN.

(Pristäffingskrift n:o 4.)

Läraren iakttag, att lärjungarne, i mån af sina krafter och den utveckling de vunnit, öfvas till sjelfverksamhet.
(K. m. s. förnyade stadga angående folkskollärares lönen i riket, d. 20 januari 1882.)

Då vaxelundervisningsmetoden i slutet af 1850-talet började allmänt utdömas i vårt land, såsom varande en öfvervunnen ståndpunkt, funnos många lärare, som, utan att hafva tillräckligt satt sig in i det nya tillvägagångsättet, förkastade det gamla. Följden blef, att många af dessa lärare alls icke undervisade, utan hela deras verksamhet kom att inskränka sig dertill, att de läto barnen hvart och ett för sig gå fram och tanklöst upprabbla en lika tanklöst inlärd lexa, utan att de sökte, utom undantagsvis, genom frågor utröna, huruvida de uppfattat det lästa. Detta sistnämnda hade sig icke heller så lätt, efter som lexlagen ofta voro lika många som barnen. Sedan dagens lexor voro upphörda, fingo barnen två och två läsa i någon bok, vanligen nya testamentet eller psalmboken. På detta sätt gick det dag ut och dag in.

Detta var visserligen ett slag af tysta öfningar, ehuru de svårigen kunde få namn af *tysta*, emedan det ena barnet alltid sökte med sitt skrik öfverrösta det andra.

Den lärare, som åtnjutit undervisning i dylik skola och således känner alla de

olägenheter, hvarmed denna var behäftad, är vanligen benägen att förkasta alla tysta öfningar i skolan. Han anser sig hafva så mycket mera skäl dertill, som seminarierna åtminstone för 14 å 15 år sedan icke använde dem utom vid välskrifning och ritning. Men förhållandet vid seminarium är dock ett helt annat än vid en folkskola på landet, och den lärare, som i denna använder samma metod, som begagnats vid seminarium, för hans egen undervisning, skall finna, att hvad som passar för elever vid 20 eller 25 års ålder icke är lämpligt för sådana vid 10 eller 12. Det skulle dock icke skada, om äfven seminarierna använde tysta öfningar, t. ex. för författande af skriftliga uppsatser på lärorummet, så att eleverna i tid kunde få öfva sig härmed och slippa stå alldeles handfallna, då de i slutet af lärotiden skola under lärarens ögon uppsätta dylika.

Den lärare, som absolut förkastar eller afgudar en särskild metod, handlar bestämmt oriktigt. Rättast gör den, som tillägnar sig och tillämpar af hvarje metod det, som öfverensstämmer med hans egen individualitet, och alltid kommer i håg den regeln, att det bästa ligger emellan de båda ytterligheterna.

Tysta öfningar äro, der de väl anordnas, omväxlande med muntlig undervisning, det i vår tanke bästa medlet för ernående af ett godt resultat vid undervisningen, emedan läraren genom dem bättre än eljes är i tillfälle att kontrollera, huru barnen uppfattat hans undervisning. Dessutom vänjas barnen vid en tankeanstängande *sjelfverksamhet*, hvilket är en fördel, som man hittills allt för mycket förbisett.

Då den nya metoden infördes, trodde många lärare sig göra väl uti att tala och ideligen tala för barnen, och de gäfv sig knappast tid att på ett knaphändigt sätt göra sig genom frågor underrättade om, huruvida barnen uppfattat det meddelade.

Detta fel torde vidlåda nyligen examinerade lärare ännu. De besinna icke, att det fordras mera tålmod, än hvad som kommit på ett barns lott, att afhöra föredrag fyra eller fem timmar om dagen. Äfven då läraren så mycket som möjligt begagnar den frågande metoden, skall han finna, att barnen, sedan ett ämne för dem förlorat nyhetens behag, ganska snart blifva förströdda. Då verka de tysta öfningarna uppiggande. Att framstående pedagoger rekommendera dem, synes af normalplanen, der de påpekas. De synas der visserligen vara omnämnda såsom en nödfallsutväg för skolor med flera årsklasser, men genom samtal med de personer, som varit ledamöter i komitén, kan man öfvertyga sig, att den betraktat dessa öfningar såsom i sig sjelf goda.

Om man helt och hållet förlägger dessa öfningar till hemmet, uppfylla de icke sin bestämelse. Visserligen kan och bör läraren gifva hemarbeten, hvilka ju alltid blifva tysta öfningar; men äfven i skolan böra de förekomma dels såsom omväxling med den öfriga undervisningen, så att den icke blifver enformig och således tröttande, och dels för att läraren skall blifva i tillfälle att kontrollera barnens framsteg. De hemarbeten, som barnen få sig förelagda, kunna lätt verkställas af andra, för så vidt de icke blott äro lexor ur en bok, och läraren är icke alltid i tillfälle att kunna taga reda på detta. Likväl är det nödvändigt, att han känner sina elevers verkliga ståndpunkt, emedan han blott på denna kan bygga sin fortsatta undervisning. När en lärare har omkring ett 60-tal barn att på en gång undervisa, kan han icke med säkerhet utröna, huru stor insigt hvart och ett har, emedan han icke kan på en timme hinna öfver dem alla. Detta åter alstrar lättja, ty barnen veta ganska väl, att läraren icke hinner fråga dem alla. Genom skriftlig redogörelse för en lexa blotta de sig deremot snart.

Det borde kanske redan förut hafva förklarats, hvad som bör förstås med tysta öfningar, ehuru meningarna härom icke gerna kunna vara mycket delade. Dermed förstå vi, att barnen hvar och ett för sig, och oberoende af de andra på skolrummet och under lärarens uppsigt verkställa en af honom förelagd uppgift, som af honom granskas antingen på lärummet eller enskildt. Att han i hvilket fall som helst gör barnen uppmärksamma på felen, faller af sig sjelft. Det kan visserligen tyckas fordra lång tid att rätta kanske 50 å 60 skriföfningar, men barnen skriva olika fort, så att icke alla blifva färdiga på en gång, och efter någon öfning kan läraren rätta lika fort, som han genomläser, synnerligast om han vid första öfverseendet blott genom ett streck eller dylikt vid ord eller rader, som äro felaktiga, på dem fäster barnens uppmärksamhet, och först efter ett eller flera misslyckade försök af barnen sjelfva genom frågor eller upplysning söker leda dem till insigt om felen. Äfven kan han låta dem rätta hvarandras fel eller taga någon mera insigtsfull till biträde.

Vid folkskolor, der läraren har att på en gång undervisa två eller flera årsklasser, äro tysta öfningar alldeles nödvändiga. Många svårigheter uppstå härvid, men de torde icke vara öofvervinneliga. Om läraren undervisar en årsklass i t. ex. geografi, medan en annan har tyst skriföfning, kan han begagna de sista 10 eller 15 minuterna till att genomse, hvad en annan årsklass skrifvit. Den, som haft geografi, kan under tiden genomse näst följande hemlexa. Genom ett sådant tillvägagående splittras visserligen lärarens uppmärksamhet, men det torde dock vara bättre än att låta alla lärjungarne följas åt, emedan han då är ifrån år får stå och stampa på samma ställe.

Det torde knappast gifvas något ämne, i hvilket icke tysta öfningar kunna anordnas fastän med större svårighet för somliga. En del ämnen måste till följd af sin natur alltid, andra ofta blifva tysta öfningar. Till det förra slaget hör väl skrifning äfvensom ritning efter Stuhlmans metod, sedan 1:sta häftet blifvit genomgånet. Lämpligast att använda såsom tyst öfning är *modersmålet*, och hvarje dylik öfning måste, då man undantager räkning och ritning, äfven vara en öfning i dettas skrifvande, emedan det blott är genom skrifning, som barnet vid en tyst öfning kan för läraren framlägga frukten af sin sjelfverksamhet, så snart den icke afser upphörandet blott af en lexa.

Redan i småskolan böra tysta öfningar i *modersmålet* förekomma och sedan fortsättas under hela skoltiden. Dessa öfningar kunna anordnas på många sätt, bland hvilka följande här anföras: ordagrann afskrifning ur en bok, ords fördelning i skrif- eller grundstafvelser, afskrifning ur minnet af kortare berättelser, uppsökande i någon bok af ord med afseende på en särskild rättskrifningsregel, bildande af meningar för särskiljande af likljudande ord, ords böjning, åtskiljande af satsdelar och sats,

förändring af berättelser från ental till flertal och tvärtom, från nutid till förfluten tid, förändring af ordföljden i sats m. m., som kan varieras på mångfaldiga sätt.

I *svensk historia* kan redogöras för svenska väldets tillväxt och förminskning, hvilka utaf Sveriges konungar som haft krig med det eller det landet, i hvilka krig Sverige vunnit eller förlorat, de viktigaste tilldragelserna under en viss regent o. s. v.

I *geografi* beskrifves en ort eller ett land med afseende på storlek, folkmängd, läge, floder m. m., resor på kartan, kartritning o. s. v.

I *naturlära*: beskrifning af ett djur eller en vext, redogörelse för en termometers, en barometers eller en pumps inrättning, regnets uppkomst o. s. v.

Räkning lämpar sig synnerligen väl såsom tyst öfning, och äfven der läraren har blott en årsklass att undervisa, torde hälften af den till detta ämne anslagna tiden böra användas till tyst öfning. Barnen äro här till mycket villiga; ty i detta ämne kunna de bättre än i något annat se sina egna framsteg, och de vilja deri gerna pröfva sina krafter utan att behöfva låta hindra sig af mindre begåfvade klasskamrater. Dessutom är det af vikt, att barnen i detta ämne förvärfva sig mekanisk färdighet, och denna vinnes icke derigenom att de, kanske ofta tanklöst, med blicken följa uträkningen af ett exempel på svarta taflan. Visserligen medför detta sätt den olägenheten, att afdelningen lätt sönderfaller i allt för många undervisningslag, men i de nyare räkneböckerna, som äro utarbetade med hänsyn till normalplanen, har man icke så många särskilda räknesätt som förr. Man skiljer icke längre på sorter, regula de tri och intresseräkning o. s. v., utan alltsammans reducerar sig till multiplikation och division, hvarföre icke andra lexlag kunna förekomma, än att de mera begåfvade få räkna ett större antal och de mindre begåfvade ett mindre antal (lättare) exempel.

I *geometri* kunna de tysta öfningarna bestå i beskrifning af en kvadrat, en triangel, en cirkel med sina linier, jemförelser emellan figurer, uträkningar o. s. v.

Naturligtvis kan icke meningen vara, att alla dessa sätt skola användas i en skola. Ändamålet med anförandet af så många har varit att visa, det man icke behöfver lida brist på dylika, något som en eller annan vid genomseende af normalplanen fruktat. Många flera sätt än de här omnämnda skulle kunna framhållas, men det anförda torde vara nog.

FÖR DAGEN.

Skollärarens biförtjenster.

Det meningsutbyte, som i följd af lönefrågans fall vid riksdagen framkallats i pressen, har gifvit särskildt en tidning anledning att framhålla, att skollärarens borde genom biförtjenster söka förbättra sin ställning. Ehuru vi redan härom i korthet sagt vår mening, är dock frågan af den betydelse, att hon tål vid att närmare skärskådas.

Man ställer ju — och detta med rätta — den fordran på skollärarens, att han skall lefva och verka för och i sitt kall. Men »ingen kan tjena två herrar tillika». Nödgas därför skollärarens för sin utkomsts skull tillgripa andra förrättningar än sådana, som på samma gång kunna göra honom skickligare i sitt kall, så följer ovilkorligen deraf, att skolarbetet blir försummadt.

Man fordrar, att skollärarens dagligen skall förbereda sig på det, hvari han skall meddela undervisning, och för de flesta lärare är en sådan förberedelse också nödvändig. Men hvarifrån skall tiden härtill tagas, om fristunderna måste användas till olika näringsfång? Man invänder kanske, att skollärarens har fyra månader af året fria. Ja, väl; men äfven dessa månader kunna och böra användas i skolans tjänst. Det finnes nämligen en afdelning af folkskolan, som kallas fortsättningsskola, och sådana *borde finnas* i hvarje församling. Naturligtvis är det folkskollärarens, som det här tillkommer att meddela undervisning. Här har han således utväg för åtminstone ett par af de lediga månaderna. De båda öfriga torde ingen vilja neka honom för att dels hemta den vederqvickelse, som det ansträngande arbetet, der det med allvar bedrifves, onekligen kräfver, dels också ytterligare förkofra sig i kunskaper.

Alltså: läraren kan ej i vanliga fall utan men för skolan sysselsätta sig med några egentliga förrättningar, som ej tillhöra hans kall.

Men — antag att skollärarens verkligen hade tillräcklig tid öfrig att egna sig åt andra sysselsättningar än sådana, som stå i samband med skolan och undervisningen, så är det långt ifrån säkert, att sådana stå honom till buds. De, som orda så vackert om skollärarens såsom en »nyttig medhjelpare åt allmogen», torde föga känna förhållandena på landsbygden, än mindre känna allmogen.

Jag har — skref en lärare till oss under förra veckan — min verkningskrets midt å »rama bondlandet», men under de två år, jag vistats här, har min »nyttighet» ej inbringat mer än 2 kr. 10 öre, och detta ehuru jag på flere håll hört efter biförtjenster.

Vår allmoge är ytterst försigtig, då det är fråga om utgifter. Någon räkenskapsföring kommer naturligtvis ej i fråga bland de mindre jordbrukarne. De resa till närmaste stad med afkastningen af sitt jordbruk, köpa för de erhållna penningarna, hvad som tarvas för hushållet; få de sedan något öfver vid årets slut, insätta de det måhända i räntebärande anstalt — och dermed är deras konto afslutadt.

Man har såsom exempel på skollärarens »nyttighet» äfven anført, huru han kunde vara allmogen till hjälp med att uppmäta egor, uppräta kartor deröfver o. s. v. Tror då någon, att